

कर्मयोगी...

महाराष्ट्रातील थोर संत, किर्तनकार, समाजसुधारक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे खदे समर्थक, स्वच्छतेचे पुढारक संत गाडगे महाराज यांची आज यंत्री. संत गाडगे महाराज यांचे पूर्ण नाव डेबूजी डिंगराजी जानारकर असे होते. त्याचा जन्म २३ फेब्रुवारी १८७६ रोजी अमरावती जिल्ह्यातील शेणगाव येथे झाला. ते त्यांच्या आईच्या माहेरी, मूर्तिजापूर तालुक्यातील दापेरे येथे लहानाचे मोठे झाले. त्यांच्या मामाची मोठी शेती होती. त्यानाही शेतीची आवड होती विशेषतः गुणांची निगराणी करण्यास त्याना खूप आवड. १८९२ साली गाडगे महाराजांचे लग्न झाले. त्याच्या मुलीच्या बारशाला त्यांनी गवकच्यांना गोडधोडाचे जेवण दिले त्याकाळच्या पंरंपरेला हा छेद होता काऱण त्याकाळी कोणत्याही कायक्रमात गवकच्यांना दारू आणि मटण दिले जात, ही पंरंपरा त्यांनी मोडून काढली. लहानपणापासून अन्याय, अन्याचार, अंधशद्वा, कर्मठ रुढी पंरंपरा, कर्मकांड यावर त्यांनी कठोर प्रहार केले. १ फेब्रुवारी १९०५ रोजी त्यांनी घरदाराचा त्याग करून संन्यास स्वीकारला. त्यांनी तीर्थाटन स्वीकारले. अनेक ठिकाणी भ्रमण केले. वनवासातही त्यांनी लोकसेवे ब्रत सोडले नाही. कोठे कोणी अडचणीत सापडला असल्यास त्याला आपण होऊन मदत करायला धारायचे, मदत करून कोणत्याही फळाची अपेक्षा न धरता ते आपल्या वाटेने निघून जायचे. ते सतत एक खराटे जवळ बाळगत. अंगावर गोधडीवजा फाटके तुट्के कपडे आणि एक फुटके गाडगे असा त्याचा वेष असत त्यामुळेचे लोक त्यांना गाडगेबाबा म्हणत. ते ज्या गावात जात ते गाव खाराट्याने स्वच्छ करीत. सार्वजनिक स्वच्छता, अंधशद्वा निर्मलन ही तत्वे समाजात रुजवण्यासाठी त्यांनी आयुष्यभर प्रयत्न केले. समाजातील अज्ञान, अंधशद्वा, भोव्या समजुती, अरिष्ट रुढी, पंरंपरा दर करण्यासाठी त्यांनी आपले उभे आयुष्य वैचले. विवेकाच्या खाराट्याने गवोगावी फिरून त्यांनी लोकांची मने स्वच्छ केली त्यासाठी ते गवोगावी जाऊन कीर्तने केली. आपल्या कीर्तनात ते शोत्यानाच विविध प्रश्न विचारून त्यांना त्यांच्या अज्ञानाची, दृगण व दोषांची जाणीव करून देत. आपल्या कीर्तनातून ते लोकांना चोरी करून नका, क्रुण काढून सण साजरे करून नका, सावकारकडून कर्ज काढून नका, व्यसनांच्या आहारी जाऊन नका, नवस करून नका, प्राण्यांची हत्या करून नका, मुक्या प्राण्यांवर दया करा, जातीभेद, अस्पृश्यता पाळून नका, मुलांना शाळेत पाठवा, आजारी माणसाना भगत, देवकर्षी यांच्याकडे न नेता डॉक्टरांकडे न्या, आपले घर- गाव स्वच्छ ठेवा असे उपदेश ते करत, देव दगडात नसून माणसात आहे हे त्यांनी सर्वसाम न्याच्या मनावर बिबरवले. आपले विचार भोव्या भाबड्या लोकांना समजण्यासाठी ते वैदर्भीय ग्रामीण बोली भाषेचा उपयोग करीत. लक्षावधी रुपये खर्च करून त्यांनी नाशिक, आळंदी, देह, पंढरपूर या धार्मिक क्षेत्राच्या ठिकाणी धर्मशाळा, गोशाळा, पाठशाळा, घाट, पाणपोया बांधल्या. गोरगारीब जनतेसाठी छोटीमोठी रुग्णालये बांधली, अतिशय गरीब, अनाथ व अंग मुलांसाठी अन्नछांत्रांची व्यवस्था केली. संत गाडगे महाराज हे वैज्ञानिक दृष्टिकोन असलेले संत होते. अंधशद्वा आणि कर्मकांडांची त्यांनी सतत टिंगल केली. धर्म आणि विज्ञानाची संगण घालणारे संत हेच खेरे समाजसुधारक होत. अध्यात्माला विज्ञानाच्या परिसावर घासण्याचा हितोपदेश गाडगे महाराजांनी केला. असे हे सधे सरल व संत परंपरेतील एक महान संत कर्मयोगी संत गाडगे महाराजांनी २० डिसेंबर १९५६ रोजी विदर्भाच्या भूमीत अखेरचा शास घेतला. आज त्यांची १४९ वि जयंती, त्यानिमित्त त्याना विनप्र अभिवादन!

सुंदरते ध्यान कीर्तनी शोभले । करी

दोई शुभ्र केस उडती वाच्याने । चिंथ्या प्रकाशाने चमकती ॥

कीर्तनाचे रंगी डुलतो प्रेमाने । भजनानंद मृणे डेबुजीचा ॥

असे रसाळ वर्णन त्यांचे केले जाते त्या श्री संत गाडगेबाबांची आज जयंती आहे. त्यांचे एकूण जीवन तेजस्वी आणि ओजस्वी होते. ते 'म्हणायचे,' धर्म सांगायचं नसतो, जगायचं असतो. धर्मग्रंथात नसतो जीवनात असतो. मी तुम्हाला सर्व धर्माचे सार सांगतो-भुक्तेलेल्यांना अन्न, तहानलेल्यांना पाणी, उघड्या नागड्यांना वस्त्र, बेघरांना आसरा, बेकरांना रोजगार, अंध अपंगांना औषध, मुक्या प्राण्यांना अभय द्या. कर्ज काढून नका. कष्टिशावाय भाकर खाऊ नका. निरंत उद्योग करा. हाच खरा धर्म. '

संत गाडगेबाबांनी सांगितलेल्या खन्या धर्माची व्याख्या जनसामान्यात रुजली पाहिजे. 'जगातील सर्वांचे दुःख हेच माझे दुःख!' हे सत्य उमगलेल्या सत्यशोधकाच्या मालिकेत संत गाडगेबाबा आपल्याला पाहायला मिळतात. 'व्यसन व वैभिचारापासून जनतेला दूर करणे, साक्षरता, साक्षेप, अखड उद्योग, सहकार आणि काटकसरीने वागण्यासून लोकांना तयार करणे. सावकाराच्या दारापाशी आयुष्यात कधी जायचे नाही. देव भोव्येपणा आणि अनिष्ट रुढी रिवाजापासून जनतेला सावध करणे.' हे त्यांच्या आयुष्याचे सार होते.

'मला कुणी शिष्य नाही, मी कुणाचा गुरु नाही!' हा त्यांच्या स्वाभिमानी बाणा आजच्या पिढीने आत्मसात केला पाहिजे. चिकित्सा न करता कोणत्याही भोंदू बाबाचा

भक्त होऊन त्याच्या मागे फिरण्यापेक्षा ; लाथ घालेन तेथून पाणी काढेन! हा आत्म विश्वास आज प्रत्येकाने कमवला पाहिजे. गाडगेबाबा आपल्या कीर्तनात नेहमी, 'उपाशी रहा पण कर्ज काढून सावकाराच्या जाळ्यात अडकून नका', असा सल्ला द्यायचे. त्यांच्या आजाबाची जमीन सावकारी कर्जासाठी गहन पडली. सावकाराने हिंशोब न दाखवता जमीनीवर कब्जा करण्याचा प्रयत्न केला. डेबुजीनी त्याला प्रखर विरोध केला. तरीदेखील शेवटी त्यांचे आजोबा हंबीररावणी १५ एकर शेत जमीन सावकाराच्या घशात ओतली. तो तंता मिटवला. यातून गाडगे बाबांनी फार मोठा धडा घेतला. सावकारी पाश किंती करकसून शेतकच्याच्या मानेभोवती आवळला जातो याचा प्रत्यक्ष अनुभव त्यांनी घेतला होता.

गाडगे बाबांच्या पत्नी कुंताबाई यांना मुलगी झाल्यावर बारशाच्या दिवशी पाहुण्या-

रावव्यांनी दारू मटणाची मागणी कैली. त्याकाळी कर्ज काढून भीक मागून हे देवकार्य करावे लागायचं बांडकाढी किंतु आणि दारू जात-गोतवाल्यांना दिल्याशिवाय जमत नव्हतं. या विरुद्ध गाडगेबाबानी दंड थोपले. मटन दारू ऐवजी बुंदीचे लादू, पोळ्या असा बेत केला. जात कुळीला बङ्गा लावला! म्हणून गोतावव्यांतील मंडळी ओरु लागली. त्यांनी लोकांना समजावून संगितले, 'मटन दारूची रुडी धर्माची नाही. आपल्या अडाणीपणाची नि जिभेच्या चोसल्याची आहे. जीव जन्माला आला, की दुसऱ्या एका जीवाची हत्या आणि कोणी मेला तरी हत्या हा काय धर्म समजता का?' अशा प्रकारच्या उपदेशातून लोकांच्या मन, मेंदूवर प्रभाव टाकण्याची कला डेबुजीनी स्वतः उचललेल्या क्रांतिकारक पावलातून निर्माण केली. लोकांच्या आचार विचारांना

महा पर्वणी...

साहित्य सम्मेलन खास महा पर्वणी बहु साहित्यप्रकार अव्याहत झारवणी

कूटांशीषधांसोबत अमृतांची पुरुषाणी साहित्यिक रसिक ग्रंथ संगम त्रिवेणी

पाहून साहित्यिक इरार वाहे लेखणी रसिकासमोरसादर कला कृती देखेणी

संयोजकांनीपरिक्षा समृद्ध हो आखणी पुस्तकांची शिवरी रत्नांचीबाबन्नखणी

आहोरात्रप्रयास रावे काही राहू नये उणी गालबोट लागे चुकी हृदयसलेल टोचणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

- हेमंत मुस्तीफ, पुणे १७३०३०६१११६

कर्मयोगी...

अचूक उद्देश्य अनाटाई

आधी घेती चाचणी

मुक्त मोहक सोहळा ना सत्ताधारिदावणी

आकर्षक बहु विध कायक्रमाचीबांधणी दिग्जासा सहीत हवी

नवोदितांची नोंदवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

संप्रदाहोता महोत्सव जागेसुरेखाठवणी हे सुबक सह मिलन मनामनात साठवणी

स

वर्कर्स फेडरेशनची खापरखेडा येथे संघटनात्मक बैठक संपन्न

अक्षराज : दिवाकर घेर

दि. २२, नागपूर : खापरखेडा येथील वीज केंद्राच्या चमरी गेस्ट हाऊस येथे महाराष्ट्र स्टेट इलेक्ट्रिसिटी वर्कर्स फेडरेशनची संघटनात्मक बैठक केंद्रीय उपाध्यक्ष कॉम्प्रेड एस.आर.खतीब यांच्या अध्यक्षतेखाली नुकतीच पार पडली. संघटनेचे झोन अध्यक्ष कॉम्प्रेड विवेक गुंदुकवार यांनी प्रस्ताविकप्रभाषणात मुख्य कायांलय पातळीवरील प्रश्नांची यशस्वी मांडणी करीत असल्याचे सांगितते. शिवाय महिनार्मिती कर्मचाऱ्यांना मिळणाऱ्या कारखाना भत्ता सर्व वीज कामगारांना मिळायला पाहिजे अशी मागणी केली. यांसाठी कॉम्प्रेड जितेंद्र अहिर यांनी आपल्या मार्गदर्शनप्रभाषणात मानव संसाधन व लेखा विभाग तसेच टेक्निकल कॅंडर यांच्यासाठी

कोणते भत्ते मागायला हवेत तसेच संघटनेने आजपर्यंत केलेल्या उपलब्धी बाबत माहिती दिली.

कॉम्प्रेड महेश कुसरामे यांनी खेळांडू टीए व डीए व हॉटेल चार्ज स मध्य बदल करून वाढीच भत्ता देण्यात यावा अशी मागणी केली. कॉम्प्रेड सतीश दुधाने यांनी नॉन टेक्निकल कॅंडर ला सिस्टम भत्ता देण्यात यावा, त्याचबरोबर एंडमिन बिल्डिंगचे रिनोवेशन करण्यात यावे. अशी मागणी केली कॉम्प्रेड नगराले यांनी अग्रिशमन विभागातील वाहन नियंत्रक अग्री-यंत्रचालक यांना कनिष्ठ अग्रिशमन अधिकारी या पदावर खांतेनिहय पदोन्नती मध्ये ७५ टक्के सरल सेवेत पदे राखीच ठेवण्यात यावी अशी अपेक्षा अध्यक्षीय भाषणात कॉम्प्रेड एस.आर.खतीब यांनी संघटनेच्या

अप्रेंटिस पदाधिकारी वैभव

पालांदूकर यांनी महानिर्मितीच्या जाहिरातीमध्ये डिझेल मेक्निक, टर्र, पंप मेक्निक व कोपा हे ट्रेड सामील करण्यासाठी संघटनेने कशी मदत केली याची माहिती दिली. तसेच चंद्रपूर विभागातील झोन सचिव कॉम्प्रेड संदीप भोयर यांनी केमिस्टच्या जाहिरातीमधील त्रुटी सर्वांना समजून सांगितल्या. आपल्या अध्यक्षीय भाषणात कॉम्प्रेड एस.आर.खतीब यांनी संघटनेच्या

स्थापनेपासून आजपर्यंत संघटनेने केलेला संघर्ष व संघटनेने सभासदांच्या हिताचे घेतलेले निर्णय याविषयी सखोल मर्गदर्शन केले. तसेच भविष्यात वीज कंपनी वाचवण्यासाठी सर्वांनी एकजुटीने राहण्याचे आवाहन केले. यांवेळी संघटनात्मक बैठकीला मोठ्या संखेने सभासद उपस्थित होते. संघटनात्मक बैठकीचे संचालन कॉम्प्रेड निखिल लुटे यांनी केली.

यवतमाळ जिल्हातील शेतकऱ्यांसमोर विविध समस्या शेती व्यवसायात आधुनिक तंत्रज्ञानाची जोड हवी

अक्षराज : राजू गांगे

दि. २१, झारी (यवतमाळ) : यवतमाळ जिल्हा हा महाराष्ट्रातील विदर्भातील जिल्हा आहे. येथील शेतकऱ्यांचा मुख्य व्यवसाय कापूस उत्पादन करणे आहे. जिल्हात पुसद आणि वणी ही प्रमुख शहरांपैकी दोन आहेत. जिल्हात पहाडी किंवा समतल उंच व अणुकुचीदार डोंगरांनी भरलेले भूभाग आहेत. शेती व्यवसायात पांढरे सोने पिकविणारा महणून जिल्हाची ओळख आहे. येथे अनेक टिकाणी दरवर्षी नैसर्गिक आपत्तीचा सामना करावा लागतो. येथील शेतकऱ्यांना विविध समस्यांना समोरें जावं लागत आहे. जिल्हात शेती व्यवसायातून कापूस, ज्वारी, गहू, सोयाबीन, तूर, मूग, चना, फल्फु, मक्का, उडीत, फलभाज्या सहीत अनेक प्रकारची पिके घेतली जातात. जिल्हातील शेतकी हा समाजातील एक महत्वाचा घटना आहे. त्यामुळे अनेक शेतकऱ्यांना पिकांच्या उत्पादनात घट येत आहे.

जिल्हातील बहुतांश शेतकी बांधवांना जीवन आवश्यक वस्तु महाराष्ट्राचा सामना करावा लागत आहे. त्यासोबतच शेती व्यवसाय करताना पाण्याची कमतरता, कृत्रिम खतांचा अभाव, पिकांच्या हगामात कीटांचा हळ्ळा, मालाच्या किंमतीची अस्थिरता, तंत्रज्ञानाची कमतरता, पायाभूत सुविधांचा अभाव, बियाणे, खते आणि इतर शेतकीविषयक साधनांच्या किमती वाढणे, नैसर्गिक आपत्ती, वाढीच निविष्ट वर्च, वाढती लोकसंख्या, आशा समस्या आहे. संबंधित कृषी विभागाने शेतकऱ्यांच्या अनेक समस्यावर उपाय योजना करीत व शेतकऱ्यांना वित्तीय साहाय्या करून त्यांना आर्थिक साहाय्य करता येईल. शेतीला चालना देण्यासाठी मोठा उद्योग महणून घोषित करून शासकीय मदीद्वारा शेतकऱ्यांच्या समस्या व्यवस्थित सुटू शकतील. शासनाच्या वर्तीने शेतकी हिताचे धोरण ठरवून त्याची पारदर्शक मदत होत नाही. त्यामुळे शासनाच्या अवश्यकता करण्याची आवश्यकता आहेत. दरवर्षी एन हंगामात पुरस्कीतीचा नैसर्गिक आपत्तीचा सामना करावा लागतो. मागणी केल्यानंतरही वेळेत शासनाची मदत होत नाही. त्यामुळे शासनाच्या

आहे. सध्याचे शासनाचे चुकीचे धोरण म्हणजे शेतकऱ्यांचे मरण अशी अनेकांची समज आहे. शासनाच्या चुकीच्या काही धोरणामुळे शेतकी बांधवांना काही प्रमाणात मदत होते. त्याचबरोबर जिल्हात आदिवासी लोक बहुसंख्येने आहेत कोलाम, गोंड, परथान, आंध या आदिवासी समाजाचे लोकही राहतात. त्यांना शासनाच्या वर्तीने शेत जमीन पट्टे आहेत. पारंपरिक पद्धतीने शेती व्यवसाय करतात. जिल्हात कापूस, ज्वारी, गहू, सोयाबीन, तूर, मूग अशा प्रकारची पिके घेतली जातात तर मोह, तेंदू डिक महत्वाचे गौण वनोपज आहे तसेच गवी म्हैस शेळी पालन दुध व्यवसाय करतात.

जिल्हातील शेतकी होय वेळी व्यवसाय करतात. जिल्हात कापूस, ज्वारी, गहू, सोयाबीन, तूर, मूग अशा प्रकारची पिके घेतली जातात तर मोह, तेंदू डिक महत्वाचे गौण वनोपज आहे तसेच गवी म्हैस शेळी पालन दुध व्यवसाय करतात.

जिल्हातील शेतकऱ्यांना योग्य वेळी व्यवसाय आणि शेती पूर्क गर्जेचे उत्पादन राहिल्याचा वापर तर शेतकी होय वेळी व्यवसाय करतात. जिल्हातील शेतकी बांधवांना विक्री करावा लागत आहे. शेतकीविषयक साधनांच्या किमती वाढणे, नैसर्गिक आपत्ती, वाढीच निविष्ट वर्च, वाढती लोकसंख्या, आशा समस्या आहे. संबंधित कृषी विभागाने शेतकऱ्यांच्या अभाव, बियाणे, खते आणि इतर शेतकीविषयक साधनांच्या किमती वाढणे, नैसर्गिक आपत्ती, वाढीच निविष्ट वर्च, वाढती लोकसंख्या, आशा समस्या आहे. संबंधित कृषी विभागाने शेतकऱ्यांच्या अनेक समस्यावर उपाय योजना करीत व शेतकऱ्यांना वित्तीय साहाय्या करून त्यांना आर्थिक साहाय्य करता येईल. शेतीला चालना देण्यासाठी मोठा उद्योग महणून घोषित करून शासकीय मदीद्वारा शेतकऱ्यांच्या समस्या व्यवस्थित सुटू शकतील. शासनाच्या वर्तीने शेतकी करीत असल्याचे पर्याप्त दिसून घेते. परंतु अन्य भूधारक शेतकी अधिक महत्व दिले जाते. त्यांच्या आर्थिक अडर्चांचर्या मात्र करण्यासाठी जोड धंदा म्हणून गाय

संविधान जागर अभियानातून स्वातंत्र्यासाठी दिलेल्या बलिदानाचे स्मरण - उपराष्टपती धनखड

बहुजन कल्याण विभागाचे मंत्री अतुल सांवार, राज्यसभेचे खासदार डॉ.भागवत कराड, सरस्वती भूवन शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष दिनेश वकील, सचिव शीरंग देशपांडे यांचेली उपस्थित होते.

उपराष्टपती म्हणाले, क्रांतीकारकांनी केलेल्या बलिदानाचे सार्थक देशाच्या स्वातंत्र्यात जागरूकावाची विविध क्षेत्रातील झाले. विविध क्षेत्रातील शेतकऱ्यांना वित्तीय साहाय्याचे उद्देश तर धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे. उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

महाराष्ट्राची वित्तीय साहाय्याचे उद्देश तर धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे. उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे. उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खरात आणि धनखड यांनी भूमिका करावा लागत आहे.

उपराष्टपती गुलाब खर